

TERVISEAMET

JUHENDMATERJAL

TERVISHOIUL TEKKIVATE JÄÄTMETE

KÄITLUS

Jaanuar 2019

SISUKORD

Sissejuhatus	4
Õigusaktid	6
Jäätmetekitajad	12
Jäätmeliikide määratlus	13
Jäätmete käitlemine	15
Käitlusprotseduuride põhimõtted	17
Tabel 1. Erikäitlust vajavad tervishoiujäätmed	19
Teravad ja torkivad	19
Nakkusohtlikud jäätmed	20
Patoloogilised jäätmed.....	21
Ravimijäägid.....	22
Kemikaalide jäätmed	22
Tsütostaatilised ravimind ja jäätmed.....	23
Radioaktiivsed jäätmed (kemikaalid).....	23
Tervishoiu olmejäätmed, mida ei pea erinõuetekohaselt koguma.....	24
Tabel 2. Taaskasutatavad jäätmed.....	24
Tabel 3. Muud ohtlikud erikäitlust vajavad jäätmed.....	26
Tabel 4. Muud liigiti kogutavad jäätmed	27

KONTAKT

MARGIT RÜÜTELMANN

EJKL Kompetentsikeskus MTÜ tegevjuht

Margit@recycling.ee

+372 5130 698

MARIT LIIVIK

Eesti Jäätmekäitlejate Liit MTÜ keskkonnaspetsialist

Marit@recycling.ee

+372 523 18 18

JELENA TOMASOVA

Terviseameti peadirektori asetäitja tervisekaitse alal

jelena.tomasova@terviseamet.ee

PILLE MÄRTIN

Terviseameti makkushaiguste seire ja epideemiatõrje osakonna peaspetsialist

pille.martin@terviseamet.ee

IRINA DONTŠENKO

Terviseameti epideemilise valmisoleku büroo juhataja

Irina.Dontsenko@terviseamet.ee

TIINA TEDER

Tartu Ülikooli Kliinikumi keskkonnaosakonna peaspetsialist

Tiina.Teder@kliinikum.ee

SISSEJUHATUS

Antud juhendmaterjal on välja töötatud Eesti Jäätmeäritlejate Liidu/EJKL Kompetentsikeskuse poolt, koostöös Tallinna Tehnikakõrgkooli keskkonnatehnoloogia ja -juhtimise tudengite Katrin Vene ja Grethe-Johanna Ploompuuga. Juhendmaterjali eesmärk on pakkuda Eesti tervishoiuasutustele suuniseid, kuidas tuleks neis asutustes jäätmetega tegeleda. Tervishoiuasutuste alla kuuluvad nii suured haiglad kui ka väikesed hambaarstikabinetid. Seega on juhendmaterjali järgimine soovituslik olenemata suurusest kõigile asutustele, kus osutatakse tervishoiu teenust.

2001. aastal on Taani ettevõte DANCEE (Danish Cooperation for Environment in Eastern Europe) koostöös Keskkonnaministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumiga koostanud riikliku juhendmaterjali tervishoiul tekkivate jäätmete käitluseks. Antud dokument on nüüdseks vananenud, seaduseid on muudetud ning nõuded on teised. Sellest tulenevalt on ette võetud juhendmaterjali uuendamine ja ajakohastamine.

Käesolev juhendmaterjal aitab seada üldised raamnõuded Eesti tervishoiuasutustes tekkivate jäätmete käitlemiseks. Kui eelnevalt toimisid tervishoiuasutused kõik enda loodud eeskirjade järgi, mis alati ei pruugi olla kõige efektiivsemad, siis antud juhendmaterjali eeskujuks võttes saab süsteeme ühtlustada ning tõhustada jäätmete käitlust. Tervishoiuasutuste personal töötab sageli ka mitmes eri asutuses samaaegselt, seega lihtsustab ühine juhendmaterjal sortimist ning ei tekita segadust.

Juhendmaterjalis käsitletakse järgnevaid teemasid: õigusaktid nii Eestis kui Euroopa Liidus, jäätmetekitajate määratlus, tervishoiuasutustes tekkivate jäätmeliikide määratlus ning käitlusprotseduurid. Juhendmaterjalis pole käsitletud jäätmete edasist töötlemist, kuna töötlusvõimalused on endal olemas vaid mõnel suurel haiglal. Väiksemad asutused annavad oma jäätmed üle käitlejatele, kellel on olemas vastavad load jäätmete transportimiseks ja töötlemiseks.

Tervishoiuasutuste jäätmete käitlust reguleerivad seadused eri valdkondadest. Suur osa tuleb muidugi jäätmeseadusest, mis põhineb Euroopa Liidu jäätmedirektiivil, kuid sama olulised on näiteks ka töötervishoiu ja tööohutuse seadus, kemikaaliseadus, ravimiseadus ning nende kõigi rakendusaktid. Kuna Eesti on Euroopa Liidu liige, siis tuleb järgida ka neid seaduseid.

Tervishoiujäätmete ohutu käitlemine peab hõlmama endas kõiki tegevusi alates jäätmete tekkimisest kuni nende lõpliku kõrvaldamise või töötlemiseni. Oluline on sortida jäätmeid võimalikult lähedal tekkekohale, et vältida hilisemat uuesti sortimist. Iga jäätmeliik peab jõudma ettenähtud pakendisse, mis on valitud vastavalt jäätmeliigile ning on märgistatud nõuetekohaselt. Kokkupuude jäätmetega

tuleb viia miinimumini ning erikäitlust vajavate jäätmete kogumisruumid peavad olema piiratud ligipääsuga.

ÕIGUSAKTID

Tervishoiuasutustes tekkivate jäätmete käitlemist reguleerivad paljud õigusaktid. Nii mõnegi tegevuse puhul on kindlaks määratud täpsed käitumisreeglid, teiste puhul on asutustel vabamad käed tegutsemiseks nagu näiteks nakkusohtlike jäätmete määramisel Euroopa Parlamendi ja Komisjoni määruse nr 1357/2014 järgi. Olulisemad õigusaktid on jäätmeseadus, töotervishoiu ja tööohutuse seadus, nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus, ravimiseadus ning mitmetest Euroopa Liidu direktiividest ja eelpool loetletutest tulenevad rakendusaktid.

Järgnevalt on välja toodud põhilised õigusaktid jäätmetega tegelemise kohta, millega tervishoiuasutused oma töös arvestama peavad. Lisaks on kirjeldatud ka tegevusalasid, mida antud õigusaktidega reguleeritakse.

Jäätmeseadus

Jäätmeseaduses defineeritakse jäätmete mõiste ning ka omadused, mille põhjal liigitatakse jäätmed ohtlikeks jäätmeteks. Samuti nimetatakse ohtlike jäätmete käitluse eritingimused ja vajalikud load käitlemiseks. Kuna jäätmeseadus põhineb Euroopa Liidu direktiivil, siis kasutatakse sama jäätmete liigitust kõigis Euroopa Liidu riikides.

Jäätmeseaduse alusel sätestatakse jäätmehoolduse korraldus, nõuded jäätmete tekke ning jäätmetest tuleneva keskkonna- ja terviseohu vältimiseks, meetmed tõhusaks loodusvarade kasutamiseks ning nõuete rikkumise korral vastutus. Lisaks jäätmete mõistele defineeritakse ka omadused, mille alusel klassifitseeritakse ohtlikud jäätmed. Kolmandas jaos on välja toodud jäätmehoolduse korralduse põhinõuded (k.a ohtlike jäätmete hooldus), sealhulgas ka jäätmevaldajate ning eri osapoolte kohustused. Kohalike omavalitsuste kehtestatud jäätmehoolduseeskirjade lõige 6 sätestab tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete käitlemise korra. Kuna tervishoiuasutustes tekib ohtlikke jäätmeid, siis peab isikul või asutusel olema jäätmeluba ohtlike jäätmete kogumiseks või veoks. Sellega seonduvad nõuded on kõik antud seaduses välja toodud.

Kolmandas peatükis on sätestatud ohtlike jäätmete käitluse eritingimused. Sinna alla käivad ohtlike jäätmete segamise tingimused, pakendamine, vedu, saatekirjad ning käitluse korraldamine. Ning kuna paragrahv 35 keelab ladestada prügilasse töötlemata jäätmed, siis on antud tegevused enamasti möödapääsmatud ohtlike jäätmete käitlemisel.

Jäätmeseadusel on ka mitmeid rakendusakte, mis on olulised tervishoiuasutuste jäätmete käitlemisel. Nendeks „Ohtlike jäätmete saatekirja vorm ning saatekirja koostamise, edastamise ja registreerimise kord“, mille järgi sisaldab saatekiri andmeid jäätmete tekitaja, üleandja, vastuvõtja ning ohtlike jäätmete liigi, koostise, koguse ja põhiomaduste kohta. „Ohtlike jäätmete saatekirjade andmekogu asutamine ja andmekogu põhimäärus“ on loodud, et jälgida ohtlike jäätmete saatekirjade andmete alusel veoseid reaalajas. „Ohtlike jäätmete ja nende pakendite märgistamise kord“ annab juhised ohtlike jäätmete pakendite korrektseks märgistamiseks. „Ohtlike jäätmete käitluse eest vastutava isiku koolitusele ja pädevusele esitatud nõuded“, mille koolituse eesmärgiks on tagada jäätmekäitluse eest vastutavale isikule piisavad teadmised jäätmekäitlusest. „Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded“, mille järgi on prügilasse keelatud ladestada tervishoiu- ja veterinaarasutustes tekkinud nakkusttekitavaid jäätmeid.

Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu

Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu sätestab jäätmenimistu jaotuskoodid, sh inimeste või loomade tervishoiu või sellega seotud uuringute käigus tekkinud jäätmete koodid.

Töötervishoiu ja tööohutuse seadus

Tervishoiuteenuse osutaja juures ebaõige jäätmete käitlemine võib põhjustada nakkusohtu personalile ja patsiendile. Töötervishoiu ja tööohutuse seadusest tulenevalt on kohustus viia läbi riskianalüüs. Viimasest tulenevalt tuleb märgistada kõik ohuallikad ning viia riskid miinimumini.

Töötervishoiu ja tööohutuse seadusest tulenevad bioloogilistest ohuteguritest mõjutatud töökeskkonna töötervishoiu ja tööohutuse nõuded. Bioloogilised ohutegurid jagatakse vastavalt nakatamisvõimele nelja rühma. Lisana on välja toodud ohutustasemed ja eriabinõude rakendamine.

- 1. ohurühm – teadaolevalt ei põhjusta inimese haigestumist;
- 2. ohurühm – võivad põhjustada rasket haigestumist, mistõttu ohustavad töötaja tervist, kuid ei põhjusta elanikkonnale nakkusohtu. Nende vastu on olemas tõhusad ennetus- ja ravivahendid;
- 3. ohurühm – võivad põhjustada rasket haigestumist ning ohustavad seetõttu tõsiselt töötaja tervist, võivad põhjustada elanikkonnale nakkusohtu. Nende vastu on olemas tõhusad ennetus ja ravivahendid;

- 4. ohurühm – põhjustavad rasket haigestumist, mistõttu ohustavad tõsiselt töötaja tervist ning võivad elanikkonnale põhjustada nakkusohtu. Nende vastu tõhusad ennetus- ja ravivahendid üldjuhul puuduvad.

Tööandjal on kohustus läbi viia töökeskkonna riskianalüüs, kui tööde korral esineb bioloogiliste ohuteguritega kokkupuute oht. Kindlaks tuleb teha töötaja nakatumisohu laad, suurus ja kestvus ning sellest lähtuvalt tuleb kasutusele võtta ennetusabinõud. Kui ohtu pole võimalik kõrvaldada, siis tuleb risk nakatuda viia võimalikult madalale. Selleks tuleb märgistada ohuteguritega töökohad, koguda jäätmehääd spetsiaalsetesse konteineritesse ning määrata kindlaks tegevuskava õnnetusjuhu puhuks.

Määruse lisana on esitatud tabel töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormidega, kus on märgitud ained, nende piirnormid ning lühiajalise kokkupuute piirnormid ja osade ainete kohta ka asjakohased märkused.

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse alusel on kehtestatud:

- sotsiaalministri 31.10.2003 määrus nr 119 “Nakkusohtliku materjali käitlemise kord”. Määrusega kehtestatakse kord nakkusohtliku materjali käitlemisele eesmärgiga vältida töötaja nakatumist ja ennetada nakkuse levikut nakkusohtlikku materjali käitlevas laboris. Määrus sätestab nakkushaigelt uurimismaterjali võtmise, veo, töötlemise, kahjustamise ja uuringute tegemise nõuded ning verrega saastunud ja muude nakkusohtlike jäätmehäädte kahjustamise korra laboris;
- sotsiaalministri 31.10.2003 määrus nr 119 „Haiglanakkuste seire, ennetamise ja tõrje abinõude ning sellekohase teabe edastamise kord ning mikrobioloogia- ja viroloogialaborist haiglanakkuse laboratoorse seire ning mikroobide ravimresistentsuse uurimise tulemuste Tervisekaitseinspeksioonile edastamise kord“. Määrus kohaselt ambulatoorse tervishoiuteenuse osutaja ja haigla koostab haiglanakkustõrje juhendid haiglanakkustõrje standardite alusel, mis peavad sh hõlmama ka jäätmehäädte kahjutustamise juhendi.

Ravimiseadus

Tervishoiuasutustes liigub palju erinevaid ravimeid ning kõike ei tarbita enne kõlblikkusaja lõppu. Seetõttu tuleb silmas pidada ravimiseadust, mille järgi peab eraldama kõlblikest kõik kõlbmatud

ravimid ning vastavalt ravimi omadustele need nõuetekohaselt kõrvaldama. Sama tuleb teha ka ravimijääkidega.

Ravimiseaduses on sätestatud, et kõik ravimid, mille kõlblikkusaeg on lõppenud, mis ei vasta kvaliteedinõuetele või mis on Eestis keelustatud, tuleb turult kõrvaldada. Kuna kõik kõlbmatud ravimid liigitatakse ohtlikeks jäätmeteks, siis tuleb need koguda muudest jäätmetest eraldi ning märgistada vastavalt. Hävitada tohib kõlbmatuid ravimeid vaid ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavates ettevõtetes. Kõlbmatuid narkootilisi ja psühhotroopseid aineid tohib hävitada ainult Ravimiameti esindaja juuresolekul. Ravimite käitlemise korral peab käitleja koostama ravimite käitlemise kohta akti, mis sisaldab ravimi nimetust, hävitaja nime ning hävitamise moodust. Tarbijatelt võtab vastu kõlbmatuid ravimeid üldapteek ning suunab need hävitamisele, veterinaarravimite korral ka veterinaarapteek.

Muud õigusaktid

Tervishoiuasutustes kasutatakse palju erinevaid keemilisi aineid, seega tuleb järgida kemikaaliseadust, mis reguleerib kemikaalide käitlemist ja sellega seotud majandustegevust. Sellega kaasnevad ka REACH (Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals EÜ nr 1907/2006) ja CLP (Classification Labelling Packaging EÜ nr 1272/2008) määrused, millest tulenevad kohustused peavad olema täidetud. Ehk siis kemikaalid oleksid korrektselt märgistatud ning käitlemine toimuks vastavalt.

REACH on 2006. aastal vastu võetud kemikaale reguleeriv määrus, milles käsitletakse kemikaalide registreerimist, hindamist ja piiramist. Selle alusel on kohustatud kõik tootjad ja importijad selgitama välja kemikaalide omadused ning need registreerima.

Ühtse ülemaailmse kemikaalide klassifitseerimise ja märgistamise tagamiseks kasutatakse CLP määrust, mille eesmärgiks on kõrge keskkonna- ja tervisekaitse ning ainete vaba liikumine.

Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seadus reguleerib nakkushaiguste tõrje korraldamist, nakatunud isikule tervishoiuteenuse osutamise korda ning sätestab nakkushaiguste ennetamise ja tõrje kohustused.

Meditiinilistes protseduurides kiirguse kasutamine eeldab kiirgusseaduse täpset jälgimist. Lisaks protseduuride ohutusele tuleb tekkinud jäätmed käidelda vastavalt nõuetele. Näiteks peab radioaktiivsete jäätmete hoiuruumis olema kogu kasutuse ajal tagatud ohutus, jäätmeid tuleb

vajadusel töödelda enne juhtimist keskkonda ning viie aasta jooksul pärast tekkimist peavad jäätmed jõudma radioaktiivsete jäätmete ladestuskohta.

Kiirgusseadusega on sätestatud põhilised ohutusnõuded keskkonna ja inimeste kaitseks ioniseeriva kiirguse mõju eest, kohustused ja õigused selle kasutamisel ning kiirgustegevuse nõuded. Tervishoiuteenuse osutaja, kes teostab protseduure meditsiiniradioloogia valdkonnas, peab tagama kiirgusallika ohutuse ja kaitsesüsteemide korrasoleku.

Kiirgusseaduse rakendusaktides on toodud järgnevad määrused: „Kiirgusohutusnõuded meditsiiniradioloogia protseduuride teostamisel ja meditsiiniikiiritust saavate isikute kaitse nõuded“, milles sätestatud nõuded on loodud isikute kaitseks meditsiiniradioloogia protseduuride tegemisel. „Radioaktiivsete jäätmete klassifikatsioon, registreerimise, käitlemise ja üleandmise nõuded ning radioaktiivsete jäätmete pakendi vastavusnäitajad“. „Kiirgustegevuses tekkinud radioaktiivsete ainete või radioaktiivsete ainetega saastunud esemete vabastamistasemed ning nende vabastamise, ringlusse võtmise ja taaskasutamise tingimused“. Antud on vabastamistasemed, mida ei tohi ületada esemetes sisalduvad radionukliidide aktiivsuskonsentratsioonid.

Elavhõbeda kasutamist tervishoiuasutustes piirab Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus EL 2017/852 elavhõbeda kohta, millega sätestatakse reeglid hambaamalgaami kasutamiseks ning ka ohutuks eemaldamiseks.

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu (EL) 2017/852 määrusega kehtestatakse tingimused ja meetmed elavhõbeda, selle ühendite ja segude, kasutamise, ladustamise, kauplemise ning tootmise kohta, et tagada kõrgetasemeline kaitse inimeste tervisele ja keskkonnale elavhõbeda ning selle ühendite inimtekkelise heite ja keskkonda viimise eest.

Alates 1. juuli 2018 ei tohi hambaamalgaami kasutada alla 15-aastaste laste, rasedate ja rinnaga toitvate naiste puhul, välja arvatud juhul, kui see on patsiendi meditsiiniliste erivajaduste tõttu hädavajalik. Alates 1. jaanuar 2019 võib hambaamalgaami kasutada vaid valmis doseeritud kapseldatud kujul. Hiljemalt 1. juuli 2019 peavad liikmesriigid kehtestama riikliku kava meetmete jaoks, mida kavatakse rakendada hambaamalgaami kasutuselt kõrvaldamiseks. Antud kava peab olema üldsusele internetis kättesaadav.

Alates 1. jaanuar 2019 peavad hambaravikabinette, kus kasutatakse hambaamalgaami või eemaldatakse amalgaamist hambaid või nende täidiseid, käitavad ettevõtjad tagama amalgaamiseparaatorite olemasolu ettevõtetes. Samuti peavad alates 1. jaanuar 2018 kasutusele

võetud amalgaamiseparaatorid kinni pidama vähemalt 95% amalgaamiosakestest. 1. jaanuar 2021 peavad kõik kasutuses olevad separaatorid vastama antud tasemele.

Euroopa Parlamendi ja Komisjoni määrus (EL) nr 1357/2014 lisa 3 „Jäätmete omadused, mille alusel loetakse jäätmeid ohtlikeks jäätmeteks“ loetleb jäätmete omadusi, millest tulenevalt loetakse jäätmed ohtlikeks. Määruses on välja toodud koostisosade ohuklassi ja ohukategooria koodid, ohulausete koodid ning ka sisalduse piirnormid. Kui jäätmed sisaldavad vähemalt üht määruses nimetatud omadust, siis on tegemist ohtlike jäätmetega.

Omadused on tähistatud HP koodiga ning jagatud 15 eri klassi. HP 9-ga tähistatakse nakkust tekitavaid omadusi, millest peavad lähtuma tervishoiuasutused nakkusohtlike jäätmete liigitamisel. Antud klass on aga väga lühidalt sõnastatud. Igale liikmesriigile on jäänud vabadus nakkusoht määrata õigusaktides kehtestatud eeskirjade alusel.

JÄÄTMETEKITAJAD

Kõik juriidilised ja füüsilised isikud, kes osutavad tervishoiuteenust, peavad järgima ühiseid jäätmekäitlusnõudeid. Asutused peavad arvestust tekkivate jäätmete ja nende üleandmise üle. Eestis tuleb kõikidel jäätmeluba või keskkonnamojuhindluba omaval isikul esitada iga aasta alguses jäätmearuande eelneva kalendriaasta jäätmealase tegevuse kohta. Arvestust tuleb pidada tegevusest tekkinud, kogutud, vaheladustatud, veetud, töödeldud, kõrvaldatud või taaskasutatud jäätmete liigi, omaduste, hulga ja tekke kohta. Samuti tuleb pidada arvestust jäätmete sihtkoha, kogumissageduse, veomooduse ning kõrvaldamis- ja taaskasutamistoimingute kohta, kui jäätmed antakse üle teisele jäätmekäitlejale.

JÄÄTMELIIKIDE MÄÄRATLUS

Tervishoiuasutustes tekib erinevaid jäätmeliike sarnaselt majapidamistel. Lisaks tavajäätmetele tekivad ka ohtlikud jäätmed. Tervishoiuasutuste jäätmete (tervishoiujäätmed) alla kuuluvad kõik jäätmed, mis on tekkinud antud asutustes, uuringukeskustes ja laboratooriumites. Samuti kuuluvad siia jäätmed, mis on tekkinud näiteks koduse ravi käigus.

Ohtlikud jäätmed – Jäätmed, mis vähemalt ühe ohtliku omaduse tõttu võivad olla ohtlikud inimese tervisele, varale või keskkonnale. Ohtlikud omadused on nimetatud komisjoni määruse (EL) nr 1357/2014 lisas. Nendeks on näiteks plahvatusohtlik, oksüdeeriv, tuleohtlik, kantserogeenne, söövitav, nakkust tekitav jpm omadused.

Ohtlike jäätmete hulka kuuluvad:

- Teravad ja torkivad jäätmed – Koosnevad enamasti süstlanõeltest. Samasse kategooriasse kuuluvad ka skalpellid ning teised meditsiiniinstrumendid ja ka klaasikillud, mis on olnud kokkupuutes kehavedelikega. Nimest tulenevalt on antud jäätmed ohtlikud seetõttu, et võivad tekitada haavandeid, mille kaudu saavad ligipääsu haigusttekitavad mikroorganismid. Seetõttu tuleb neid kohelda kui ohtlikke jäätmeid, isegi kui nakkusoht tegelikult puudub.
- Nakkusohtlikud jäätmed – Antud jäätmed võivad edasi kanda erinevaid mikroorganisme (nt. baktereid, viirusi, parasiite). Nende jäätmete hulka kuuluvad veri, teised vereproduktid, seerumid ja plasmad, verrega kokkupuutes olnud ühekordselt kasutatavad materjalid, nakkusohtlike patsientide jäätmed, diagnostika- ning uurimislaborite patogeensed kultuurid, hävitamisele kuuluvad vaktsiinid, analüüside katsutid. Kui on kahtlus nakkusohtlikkuses, siis lähtuda ettevaatusprintsipiist ning käsitleda eset nakkusohtliku jäätmena.
- Patoloogilised jäätmed – Inimkeha ning ka loomade kudetest, vedelikest, kirurgilistest operatsioonidest, biopsiatest ning autopsiatest tulenevad bioloogilised jäätmed.
- Keemilised jäätmed – Peamiselt lahustid ja reaktiivid, samuti tehniliste ning korrashoiuteenistuste keemilised tooted ja katkised termomeetrid. Võivad olla nii vedelal, tahkel kui ka gaasilisel kujul. Ohtlikeks liigitatakse keemilised jäätmed, millel on vähemalt üks järgnevatest omadustest: toksiline, söövitav (alused $\text{pH}>12$ ja happed $\text{pH}<2$), kergesti süttiv, reaktiiv. Ohutud keemilised jäätmed ei oma ühtegi eelnevatest omadustest, nendeks on näiteks suhkrud, aminohapped ning orgaanilised ja anorgaanilised soolad. Kahtluse korral tuleb lähtuda toote ohutuskaardist.

- Ravimijäätmed – kõikvõimalikud ravimid, mis on kõlblikkusaja ületanud ning ravimijääd, mis on manustamisel üle jäänud.
- Tsütostaatilised jäätmed – Ravimid, mille eesmärgiks on kindlate rakkude tapmine või nende kasvu peatamine. Kasutatakse enamasti vähi ravimisel. Tsütostaatiliste jäätmete hulka kuuluvad ka ravimitega kokku puutunud meditsiinilised tarvikud
- Radioaktiivsed jäätmed – Jäätmed, mis on natakunud radionukliididega. Tekivad erinevate protseduuride käigus, kus kasutatakse radionukliide. Samuti radionukliididega ravitud patsientide uriin ning väljaheited.

JÄÄTMETE KÄITLEMINE

Et jäätmed ei kujuneks ohuks peab eeskätt tervishoiutöötaja (THT) olema teadlik tagajärgedest, mis ilmnevad jäätmete ebaõigel haldamisel. Selle tarbeks tuleb tervishoiuasutustes välja töötada juhendmaterjalid. Juhendmaterjalid on väga olulised, et vähendada riski tervishoiuasutuste personali tervisele ja keskkonnale. Seetõttu on oluline kõiki töötajaid vastavalt juhendada ning viia läbi koolitusi ja panna paika täpsed juhised protseduuride läbiviimiseks. Töötajad peavad olema teadlikud tervishoiujäätmetega kaasnevatest riskidest ning oskama erinevate jäätmetega vastavalt nende omadustele ringi käia. Ohutuks käitlemiseks peavad olema tagatud isikukaitsevahendid, hügieeni võimalused ning õnnetusjuhtumite korral ka vastavad vahendid nende lahendamiseks. Juhendamine tuleb kindlasti läbi viia enne tööle asumist ning hiljem regulaarselt.

Tervishoiuasutustes puutuvad jäätmetega kokku nii patsiendid kui ka kogu personal, seetõttu on kindlasti tarvis jäätmetega tegelevat üksust, kellel on olemas vastavad teadmised ja ressursid, et viia läbi juhendamisi ja kõiki jäätmeid puudutavaid tegevusi. Suuremates haiglates võib vajalik olla moodustada kõige planeerimiseks töörühm, kuhu kuuluvad nii arstid, infektsionistid, haldustöötajad, tehnikud ning muudest valdkondadest inimesed. Väiksemates asutustes võib antud töö olla ühe isiku põhitöök, kes vajadusel saab tuge keskkonnaspetsialistidelt, infektsionistidelt ning muudelt isikutelt. Kindlasti on oluline juba asutuste planeerimise käigus näha ette spetsiaalsed ruumid jäätmete hoiustamiseks.

Igas osakonnas või korrusel (olenevalt asutuse suuruselt) on soovituslik omada jäätmeruume, kuhu jõuavad jäätmed esialgsetest tekkekohtadest või esmastest kogumiskohtadest. Sealt liiguvad nad edasi suurematesse jäätmekogumisruumidesse, kus seisavad konteinerid kuni töötlemiseni või transportimiseni. Jäätmekogumisruumid peavad vastama kindlatele tingimustele, et tagada korralikud hügieeningimused. Tagada tuleb ventilatsioon, seinad, põrandad ja lagi peavad olema kergesti puhastatavad (siledad, ühtlased, ilma liitekohtadeta), varustatud veevõtukohaga, et personal saaks käsi pesta ning kogu ala oleks võimalik puhastada. Puhastamine peab toimuma regulaarselt graafiku alusel arvesse võttes tekkivaid koguseid. Vajadusel ka tihemini. Samuti on vajalik tagada juurdepääs jäätmeveo masinatele. Võimaluse korral tuleks juba planeerimisjärgus projekteerida sobivad ruumid jäätmete ladustamiseks, et ruumide suurus vastaks tekkivate jäätmete mahule ning ruumid ei täituks liiga kiiresti. Patoloogilised jäätmed tuleb hoida sügavkülmikus, et vältida lagugaaside teket.

Jäätmeid transporditakse jäätmeruumide vahel kindlate transportkärudega või spetsiaalsetes jäätmekonteinerites, mida ei tohiks muuks otstarbeks kasutada. Transpordi ajal peab olema võimalik

jäätmeid neile kinnitada, et ei tekiks olukorda, kus jäätmed kukuvad transportkärult maha. Samuti ei tohiks need seista järelvalveta ruumides või koridorides, kus kõrvalised isikud võiksid nendega kokku puutuda. Võimaluse korral tuleks kasutada lifte või treppe (käruga ei saa trepist alla), kus kokkupuude patsientide ja puhaste aladega on väiksem. Jäätmete kogumise puhul tuleks jälgida põhimõtet, et jäätmed liiguksid puhtalt alalt mustemale ehk teekond oleks läbimõeldud ning ei tekitaks ebavajalikke riske. Transportkärusid tuleb regulaarselt puhastada ja desinfitseerida. Nakkusohtlike jäätmete kogumise konteinereid ja kotte võib täita vaid $\frac{3}{4}$ mahust. Lisaks peaksid ohtlike jäätmete konteinerite ja tavajäätmete konteinerite puhastusajad olema erinevad, et transpordi käigus ei toimuks segunemist või mikroorganismide edasikandumist.

KÄITLUSPROTSEDUURIDE PÕHIMÕTTED

Keskkonnaministeerium on Riigi jäätmekava 2014 - 2020 aastateks nimetanud jäätmekava peamiseks eesmärgiks korrastada ning korraldada jäätmehooldust süsteemselt kõigil valdkonna tasanditel. Arengukava ühtlustab eesmärgid riigi jaoks, seab sihid ja ülesanded kohalikele omavalitsustele, ettevõtjatele, tootjatele ja elanikkonnale. Jäätmekava strateegiline eesmärk on jäätmehierarhia põhimõtte rakendamine.

Kõik sortimis- ja käitlemisnõuded tervishoiuasutuses tulenevad jäätmeseadusest. Jäätmeseaduse §62 kehtestab jäätmete pakendamise nõuded. Jäätmeseaduse rakendusakti „Ohtlike jäätmete ja nende pakendite märgistamise kord“ järgi peavad jäätmete pakendid olema selgelt eristatavad, informatsioon loetav ja arusaadav. Jäätmed tuleb koguda tekkekohas, vastavalt nõuetekohastesse pakenditesse ning tagada ohutu käitlus jäätmete tekkimisest kuni kõrvaldamiseni.

Erikäitlust mittevajavad meditsiinilised jäätmed on kõik need jäätmed, mis ei kuulu erikäitlust vajavate jäätmete hulka, kuid tuleks samuti liigitada ja koguda eraldi. Eraldi kogumine võimaldab tekkinud jäätmeid taaskasutada, ümber töödelda või kasutada ära energiaks ja sellega säästa keskkonda. Erikäitlust vajavate jäätmete kogumisel on abiks ühtne kogumispakendite ja markeeringute kasutamise süsteem.

Ohtlikke jäätmeid võib käidelda vaid selleks luba omav jäätmekäitleja. Jäätmeluba ei ole vaja enda tegevuse tulemusena tekkinud jäätmete kogumiseks ja veoks.

Jäätmete sortimisel tuleb lähtuda üldiselt põhimõtetest:

- Sorteerimine ja pakendamine jäätmetekkekohas;
- Minimaalne jäätmete ümberpakkimine;
- Minimaalne kokkupuude jäätmetega;
- Jäätmete kogumiseks asetatakse kotid spetsiaalsele kaane ja jalgpedaaliga varustatud raamile (statiivile), mille juures või kaanel on informatsioon sinna kuuluvate jäätmete kohta;
- Täidetud jäätmepakendite sulgemine ohutust ja hügieeni arvestades ning pakendite märgistamine informatsiooniga: tervishoiuteenuse osutaja nt. haigla, osakond, pakendamise kuupäev;
- Jäätmete hoidmine osakonnas selleks sobivas kohas;
- Pakendatud jäätmete regulaarne transportimine sobivas konteineris jäätmeheidla kogumisruumi;

- Jäätmeoidla ohtlike jäätmete kogumisruumi juurdepääsu piiramine ja piirkonna märkimine bioloogilise ohu tähisega:

- Pakendite nõuetekohane hoiustamine jäätmeoidla kogumisruumis ettenähtud konteinerites;
- Jäätmeoidla kogumisruumis tuleb hoida puhtust, väljudes käte desinfitseerimine;
- Üleandja peab veenduma, et jäätmekäitlejal on üleantavate jäätmete vedamiseks/ käitlemiseks vastav luba.

Tabel 1 „Erikäitlust vajavad tervishoiujäätmed“ on koostatud Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) poolt soovitatud tervishoiujäätmete sortimis ja kogumise plaani alusel.

Tabel 2, Tabel 3 ja Tabel 4 koondavad enda alla muud jäätmed, mis samuti tervishoiuasutustes tekivad ning mida on mõistlik liigiti koguda eelkõige keskkonnasäästu silmas pidades, aga ka majanduslikus mõttes.

Tabel 1

Erikäitlust vajavad tervishoiujäätmed

Erikäitlust vajavad tervishoiujäätmed

Jäätmeliigid	Tähis	Pakendamine tekkekohas	Jäätmete kirjeldus	Kogumiskoht ja tühjendamine
Teravad ja torkivad 18 01 03*	<ul style="list-style-type: none"> Kollane torkekindel konteiner 	<ul style="list-style-type: none"> Jäätmed kogutakse ja pakendatakse tekkekohas Kollane erimärgistusega torkekindel konteiner, mis on varustatud spetsiaalse nõela eraldaja ja pakendi sulgemiskorgiga. Konteiner peab asuma kasutusala vahetus läheduses Pakend suletakse ¾ täitumisel Pakendile lisatakse sulgemise järel informatsioon: tervishoiuteenuse osutaja (TTO), osakond, pakendamise kpv. Vältida välist saastumist, pakendamisel jälgida ohutusnõudeid. Saastumisel pakendada kollasesse erimärgisega kotti. 	<ul style="list-style-type: none"> Kanüülid, Kasutatud nõelad (koos haavaõmblusniidiga), skalpelliterad, vere või kehavedelikuga saastunud süstlad, mille nõel kinnitatud korpuse külge, tilkinfuioonivoolikute teravad osad, kasutatud katseklaasid. 	<ul style="list-style-type: none"> Ruum ohtlike jäätmete kogumiseks: Jäätmete hoiuruum ühine teiste jäätmetega, kui jäätmeid koguneb vähe nt väiksemates tervishoiuasutustes ja kogutakse eraldi konteinerisse. Kui suuremal raviasutusel on eraldi jäätmeoidla ja eraldi hoiuruum ohtlikele jäätmetele, tuleb nakkusohtlikud jäätmed viia sinna iga tööpäeva lõpus või väljaspool aktiivse raviperioodi. Ruum peab olema kergelt puhastatav, ventileeritav, närilistele ligipääs välistatud, ruumis isikukaitsevahendid. Hoiuruumi ligipääs piiratud. Jäätmed asetatakse ettenähtud kollase kaanega konteineritesse, põrandale asetamine on keelatud.

Erikäitlust vajavad tervishoiujäätmed				
Jäätmeliigid	Tähis	Pakendamine tekkekohas	Jäätmete kirjeldus	Kogumiskoht ja tühjendamine
Nakkusohtlikud jäätmed 18 01 03*	 Kollane jäätmekott	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmed kogutakse ja pakendatakse tekkekohas • Kollane läbipaistmatu ja lekkekindel jäätmekott trükitud erimärgistusega. • Pakend suletakse plastiklambriga jäätmekoti ¾ täitumisel või kandevõime maksimaalselt 15kg täitumisel • Pakendile lisatakse sulgemise järel informatsioon: tervishoiuteenuse osutaja, osakond, pakendamise kpv. • Vältima peab välist saastumist, selle juhtudes, topelpakendamine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vere või kehavedelikega saastunud materjalid nagu nt: • vere ülekandesüsteemid; • tühjendatud uriini kotid, süsteemid, drenid; • kasutatud hemodialüüsisüsteemid • haavadrenid ja kotid (ei tühjendata); • operatsioonil kasutatud verega küllastunud materjalid; • analüüsise katsutid; • hingamisaparaadi filtrid; • mikrobioloogia, immunoloogialaborijäätmed, elus vaktsiinid; • nakkusosakondade isolatsioonipalati jäätmed; eriti ohtlike nakkushaigustega (katk, koolera, kollalavik, viiruslikud hemorraagilised palavikud) patsientide poolt tekitatud jäätmed. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruum ohtlike jäätmete kogumiseks: • Jäätmete hoidla ühine teiste jäätmetega, kui jäätmeid koguneb vähe nt väiksemates tervishoiuasutustes ja kogutakse eraldi konteinerisse. • Kui suuremal raviasutusel on eraldi jäätmehoidla, kus on ka eraldi hoiuruum ohtlikele jäätmetele, tuleb nakkusohtlikud jäätmed viia sinna iga tööpäeva lõpus või aktiivse raviperioodi alguses või lõpus. • Ruum peab olema kergelt puhastatav, ventileeritav, närilistele ligipääs välistatud, ruumis isikukaitsevahendid. • Hoiuruumi ligipääs piiratud. • Jäätmete jaoks on ruumis konteinerid ja jäätmeid ei asetata põrandale.

Erikäitlust vajavad tervishoiujäätmed				
Jäätmeliigid	Tähis	Pakendamine tekkekohas	Jäätmete kirjeldus	Kogumiskoht ja tühjendamine
Patoloogilised jäätmed 18 01 02 v.a. 18 01 03*	 kollane jäätmekott	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmed kogutakse ja pakendatakse tekkekohas • Kollane läbipaistmatu paksuseinaline (lekkekindel) jäätmekott trükitud erimärgistusega. Jäätmekoti maksimaalne suurus 50l • Pakend suletakse plastiklambriga jäätmekoti ¾ täitumisel või kandevõime maksimaalselt 15kg täitumisel • Pakendile lisatakse sulgemise järel informatsioon: tervishoiuteenuse osutaja, osakond, pakendamise kpv. • Topelpakendamine 	<ul style="list-style-type: none"> • Koed, organid, kehaosad, platsenta, mis on operatsioonil, lahangul jne. eemaldatud • 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoiustamine sügavkülmikus ohtlike jäätmete kogumisruumis • Hoiuruumi ligipääs piiratud. • Jäätmete jaoks on ruumis konteinerid ja jäätmeid ei asetata põrandale.

Erikäitlust vajavad tervishoiujäätmed				
Jäätmeliigid	Tähis	Pakendamine tekkekohas	Jäätmete kirjeldus	Kogumiskoht ja tühjendamine
Ravimijäätmed 18 01 95* 18 01 96* 18 01 97* 18 01 98*	 Pruun jäätmekott või erimärgistuse ja juhisega ravimite kogumise kanister kuni 5l	<ul style="list-style-type: none"> Jäätmed kogutakse ja pakendatakse tekkekohas Pruun läbipaistmatu lekkekindel plastikkott ja konteiner trükitud erimärgistusega Konteiner peab asuma kasutusala vahetus läheduses Pakendi kott või konteiner suletakse selleks ettenähtud viisil $\frac{3}{4}$ täitumisel või kandevõime 15kg täitumisel Pakendile lisatakse sulgemise järel informatsioon: tervishoiuteenuse osutaja, osakond, pakendamise kpv. Vältima peab välist saastumist, selle juhtudes, topeltpakendamine. 	<ul style="list-style-type: none"> Kotti: Pastad, salvid, inhalaatorid, lahjendatud või segatud ravimid, manustamata ravimijäätmed koos süsteemide ja pakendiga Kanistrisse: Üksikud või poolikud tabletid, ampullid, poolikud viaalid jmt. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoiustamine ohtlike jäätmete kogumisruumis Hoiuruumi ligipääs piiratud. Jäätmete jaoks on ruumis konteinerid ja jäätmeid ei asetata põrandale.
Kemikaalide jäätmed 18 01 06*	Plast või klaasanum, mis ei reageeri kemikaaliga	<ul style="list-style-type: none"> Iga jäätmeliik eraldi välise saastumise vältimine 	Ohtlikest ainetest koosnevad või neid sisaldavad kemikaalid Võimalusel üle anda originaalpakendis.	<ul style="list-style-type: none"> Jäätmed kogutakse ja pakendatakse tekkekohas Hoiustamine ohtlike jäätmete kogumisruumis Hoiuruumi ligipääs piiratud. Jäätmete jaoks on ruumis konteinerid ja jäätmeid ei asetata põrandale.

Erikäitlust vajavad tervishoiujäätmed				
Jäätmeliigid	Tähis	Pakendamine tekkekohas	Jäätmete kirjeldus	Kogumiskoht ja tühjendamine
Tsütostaatilised ravimid ja jäätmed 18 01 08*	 Punane jäätmekott või konteiner	<ul style="list-style-type: none"> • Punane läbipaistmatu lekkekindel plastikkott ja konteiner trükitud erimärgistusega • Pakendada koheselt õhukindlasse spetsiaalsesse SEAL SAFE prügikasti, misjärel omakorda pakendada punasesse märgistatud jäätmekotti. • Suletakse kindlalt plastiksulguriga 	<ul style="list-style-type: none"> • Tsütostaatikumid • Kõik materjalid ja vahendid, mis on kokku puutunud sellise patsiendiga • Ühekordsed materjalid, kindad, riided, linad, neerukausid jne. Ravimimanustamise süsteemid ja vahendid jne. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tsütostaatilised jäätmed viiakse tekkejärgselt tsütostaatiliste jäätmete konteinerisse ohtlike jäätmete kogumisruumis. • Hoiuruumi ligipääs piiratud. • Jäätmete jaoks on ruumis konteinerid ja jäätmeid ei asetata põrandale.
Radioaktiivsed jäätmed (kemikaalid)	 Vastavusnäitajatele sobiv pakend	<ul style="list-style-type: none"> • Konteineril on selgesti loetav ja eristatav tunnusnumber, on märgitud kiirgusohutuse seisukohast oluliste radionukliidide nimetused, maksimaalne doosikiirus konteineri pinnal ning mõõtmise kuupäev 	<ul style="list-style-type: none"> • Radionukliide sisaldavad või nendega kokku puutunud ained ja esemed (kindad, voodipesu, hügieenitarbed jne) 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoiuruumis peab olema valgustus, valve- ja tuletõrjesignalisatsioon ning ventilatsioon. Ventilatsiooni projekteerimisel arvestatakse hoiuruumis ladustatavates jäätmetes sisalduvate radionukliidide füüsikalise-keemilise omadusi ning töötervishoiu ja tööohutuse seaduses sätestatud nõudeid töökeskkonnale. • Hoiuruumi ligipääs piiratud. • Jäätmete jaoks on ruumis konteinerid ja jäätmeid ei asetata põrandale.

Jäätmeliigid	Tähis	Pakendamine tekkekohas	Jäätmete kirjeldus	Kogumiskoht ja tühjendamine
Tervishoiu olmejäätmed, mida ei pea erinõuetekohaselt koguma 18 01 04	Muuvärviline kott (välja arvatud kollane, punane, pruun)	<ul style="list-style-type: none"> • Läbipaistmatu jäätmekott, mis suletakse sõlmimise teel või plastikklambriga • Sulgemine lubatud kuni 15kg täitumisel 	<ul style="list-style-type: none"> • Isikukaitsevahendid, mis ei ole küllastunud verega • Mähkmed, sidemed • Ühekordsed neerukausid • Sidumis-, ja kattematerjal, mis ei ole vere või kehavedelikega küllastunud • Puhtad voolikud ja kotid 	<ul style="list-style-type: none"> • Jäätmed kogutakse ja pakendatakse tekkekohas • Hoiustamine üldises jäätmehooldlas

Tabel 2

Taaskasutatavad jäätmed

Taaskasutatavad jäätmed		
Jäätmeliigid	Pakendamine	Kogumiskoht ja üleandmine
Paber ja papp /kartong (v.a. dokumendid) 15 01 01	Kartongpakendid murtakse vajadusel kokku. Kogumine osakondade juures.	Hoiustamine jäätmehooldlas või eraldi vastavas (press)konteineris, antakse üle jäätmekäitlejale.
Paberdokumendid, konfidentsiaalsed ja delikaatseid isikuandmeid sisaldavad dokumendid	Konfidentsiaalsed andmed lukustatud kogumiskastis. Paberihundis purustamisel sama protseduur nagu paberi ja papi/kartongi kogumisel.	Antakse üle dokumentide hävitamiseks volitatud jäätmekäitlejale. Paberihundi kasutamise järel sama protseduur nagu paberi ja papi käitlemisel.
Segapakend 15 01 06	Puhtad pakendid, milles mitmed materjalid koos ja eraldamine pole otstarbekas. Kogutakse tekkekohal eraldi märgistatud konteinerisse	Hoiustamine jäätmehooldlas või eraldi vastavas (press)konteineris, antakse üle jäätmekäitlejale.
Võimaluse korral koguda segapakendist eraldi	Plastpakend 15 01 02	Puhtad pakendid (mitteohtliku ainega kokku puutunud pakend loputatakse ja lastakse nõrguda) kogutakse tekkekohal eraldi märgistatud konteineris.
	Klaaspakend 15 01 07	Puhtad pakendid kogutakse tekkekohal eraldi märgistatud konteinerisse. Tuleb vältida purunemist.
		Hoiustamine jäätmehooldlas või eraldi vastavas konteineris, antakse üle jäätmekäitlejale

Tabel 3

Muud ohtlikud erikäitlust vajavad jäätmed

Muud ohtlikud erikäitlust vajavad jäätmed		
Jäätmeliigid	Pakendamine	Kogumiskoht ja üleandmine
Kasutusest kõrvaldatud elektroonikaseadmete osad 16 02 15* 16 02 16	Printerite tahma- või tindikassetid ja toonerid. Etiketiga riulile või kogumiskasti.	Antakse üle jäätmekäitluspetsialistile või kogutakse eraldi tootjale tagastamiseks ohtlike jäätmete hoidlas.
Akud ja patareid 16 06 01*	Etiketiga kogumiskast.	Ohtlike jäätmete hoidlas, kuni üleandmiseni ohtlike jäätmete käitlejale.
Elavhõbedajäätmed 06 04 04*	Tihedalt suletav purunemiskindel klaas- või plastanum. Erikujul elavhõbeda jäätmed kogutakse eraldi.	Ohtlike jäätmete hoidlas kuni üleandmiseni ohtlike jäätmete käitlejale.
Luminestsentslambid ja muud elavhõbedat sisaldavad jäätmed 20 01 21*	Koguda etiketiga riulile kogumiskasti. Purunemisohtlik.	Ohtlike jäätmete hoidlas kuni üleandmiseni ohtlike jäätmete käitlejale.
Õli sisaldavad jäätmed 16 07 08*	Kindlalt suletav etiketiga varustatud plastkonteiner.	Ohtlike jäätmete hoidlas kuni üleandmiseni ohtlike jäätmete käitlejale.

Tabel 4

Muud liigiti kogutavad jäätmed

Muud liigiti kogutavad jäätmed		
Jäätmeliigid	Pakendamine	Kogumiskoht
Andmekandjad: CD-d, disketid, arvuti kõvakettad jms (v.a. paber- andmekandjad ja dokumendid)	Konfidentsiaalsed andmed lukustatud kogumiskastis.	Jäätmeliigile kohane üleandmine jäätmekäitlejale.
Suurjäätmed, mis konteinerisse ei mahu nt. mööbel	Katkine, väljavahetamisele kuuluv inventar, mööbel, aknakatted jne. Kuni üleandmiseni sobivas kogumiskohas.	Jäätmeliigile kohane üleandmine jäätmekäitlejale.
Ehitus- ja lammutusjäätmed	Remonttööde, ehitamise, lammutamise käigus tekkinud jäätmed. Kuni üleandmiseni sobivas kogumiskohas.	Jäätmeliigile kohane üleandmine jäätmekäitlejale.
Metallijäätmed	Metall, enamasti ehitustegevusega tekkinud jääde. Hoiustamine kuni üleandmiseni sobivas kogumiskohas.	Jäätmeliigile kohane üleandmine jäätmekäitlejale.
Kasutusest kõrvaldatud meditsiiniseadmed	Hoida kuni üleandmiseni lukustatud ruumis.	Jäätmeliigile kohane üleandmine jäätmekäitlejale.
Elektroonikajäätmed	Hoida kuni üleandmiseni lukustatud ruumis.	Jäätmeliigile kohane üleandmine jäätmekäitlejale.